

SZÍNHÁZ

VÁLTOZATOK A BUNKÓSÁGRA

Tasnádi István: *Titanic vízirevü* – a Szabadkai Népszínházban

Három óra kellemes szórakozás a Hernyák György rendezte szabadkai vízirevü, és ez semmiképpen sem kevés manapság a színházban. Hogy Tasnádi szövege ennél többet is kínálna, azt elsősorban a Nyíregyházáról vendégszínházi hazaszaladt Mezei Zoltán szeniális polgármester-alakítása jelzi. Az ismeretlenségből kitörni vágyó, még falutáblával sem jelzett Alsó-Belesd első emberét, „a közélet oltárán” szorgoskodó vidéki kis funkcut a színész azzal teszi valóságossá, ismerőssé, hogy nem kívülről ábrázolt karikatúraként mutatja, hanem benne a kivagyokiság és a félszegség egyszerre nevetséges és szánalmas, jól ismert, tömény provincializmust árasztó kortársunkat teremti meg. Nem ő ítéli el, nem ő mond elmarasztaló véleményt róla, ezt ránk bízta, ítéljük mi az emberről, s rajta keresztül az általa teremtett, igencsak elterjedt szellemről, amit az alsó-belesdi polgármesterhez hasonló, se nem tényérbemászóan bunkó, se nem égbekiáltóan ostoba kis helyi vezetők segítenek életre, nemegyszer vitathatatlan jószándékkal.

A hatalomhoz jutó vidéki ember szociológiai hitelességű rajzakként őrizzük Mezei Zoltán remeklését, amely annak ellenére az est legemlékezetesebb színészi teljesítménye, hogy az előadás második részében háttérbe szorul. De ez a rész már másról is szól, mint az első, amelyben a falu lakosai azon buzgólkodnak, hogy a nyolcvan éve az iszapban megfeneklett hajót felkészítsék, hogy Alsó-Belesdet a Hót-Szamosról Európába röptse, ahogy ezt a Belesdi Sasok gólkirálya, a hét éve se szó, se beszéd elszelelt, de nagy tervekkel visszatért földijük, Ritter Dénes, elhitette velük. Ennek érdekében készülnek a helyi erővel és „neves” vendégekkel tartandó, a leendő szponzorok szívét megpuhító, pénztárcáját megnyitó hajórevü. A második rész középpontjában azonban nem a revü, hanem Ritter Dénes és mestere, a „prodzsekt” támogatója („korunk Medicije”) – Babetta Béla, a nyolckerületi éjjeli lokál gazdájának viszálya áll.

Az alsó-belesdi provincializmust a pesti bunkóság, a kistílvú vidéki világot a nagyvárosi maffiózószelem váltja fel Tasnádi István történetében, melyben az addigi főszereplő polgármester epizódfigurává törpül. Az előadásnak ez a része nem – ahogy várható lenne – a revü és általa a kispénzű, de törekvő provincializmus karikatúrája, illetve csak részint az, hanem a gátlástalan erőszak, sőt a brutalitás félelmet keltő megnyilvánulása. Ebben a történetben a Belesdi Sasok érthetően már nem rúghatnak labdába. Hogy a dráma és az

előadás mégsem törik két részre, az az azonos szereplőknél és helyszínnél inkább az egymást feltételező két világ összetartozásával magyarázható.

Ahogy az első részben a polgármester szerepe dominál, úgy a második részben a köztörvényes múltú bártulajdonos a főszereplő. Ott Mezei Zoltánról szólt az előadás, itt Törköly Leventéről szól. A Bárka-beli ősbemutató kapcsán olvashattuk, hogy Tasnádi a szerepeket konkrét színészekre írta, de a méretre szabott ruhák másokon is jól állnak. Szabadkán elsősorban Mezein és Törkölyön, de zömmel a többiek is. Azzal, hogy az előbbi otthonias hanyagsággal ölti magára a cuccot, az utóbbi pedig súlyos teherként viseli a szögekkel „díszített”, nehezen megszerzett (hamis) bőrgúnyát. Könnyen viselt vidéki lezserségét a polgármester majd a passzent ünnepi öltöny terhe alatt veszti el (lent kilátszik a modernnek vélt fehér zokni!), feszeng, amikor a revüt kell megnyitnia, s szinte megszólalni sem képes. A polgármesterével ellenkező utat járó lokáltulajdonos pedig majd akkor szabadul meg bőrből-vasból csinált terhétől, amikor a ravasz operettdíva felébreszti benne a „művészt”, aki nem véletlenül éppen József Attila versét (*Tiszta szívvel*) szavalja egyre lezserebben, már-már művészi dilettantizmussal.

Mezei kedvesen, kedélyesen röpköd, sziporkázik, Törköly – akinek már gyakorlata van a balkáni maffiózók szakavatott ábrázolásában – súlyos léptei alatt beszakad a hajópadló. A két szélsőséget történetbeli szerepe szerint is, és színészilag is a Ritter Dénest alakító Mess Attila köti össze. Játéka nem olyan egyértelműen kidolgozott, mint Mezei és Törkölyé, hol csak legyártja a szöveget, mint az alsó-belesdiak a hidegtálat, hol pedig összetett jellemet, emberi drámát mutat be. Hasonló kettősség jellemzi Bugár Marát, az operett-dívát játszó Vicei Natáliát és a kultúrház-igazgató népművelőt alakító Budanov Mártát. Vicei remek, amikor a világ végére érkeve eljättsza a divát, s amikor megvívja csatáját az öt semmibevevő maffiózóval, s ebből győztesen kerül ki, ellenben amikor az ital hatására elveszti önkontrollját, sablonos. Budanovot sohasem láttam még ennyire következetes szerepépítőnek, mint amikor a sértett nőt és a hatalmát féltő igazgatót játssza, de az alkoholos zárójelenetben ő sem találja fel magát. Szilágyi Nándor (Pakura bácsi, a hatszáz éves hobbi-preparátor) ismét rezonőrszerepben jeleskedik, ifj. Szloboda Tibor az ántivilágból ittfelajtott népiellenőrt alakítja kort idéző humorral, a többiek pedig (Pesitz Mónika, Gál Elvira, Káló Béla, Ralbovszky Csaba, Pálfi Ervin, Péter László) fel-felvillanó pillanataikkal járulnak hozzá a feladatot láthatóan élvező Hernyák Görgy háttérből ügyesen irányított előadásának kollektív sikeréhez.